

Jak usprawniać wymowę dziecka dwujęzycznego

Anna GUZY

(Uniwersytet Śląski w Katowicach)

anna.guzy@us.edu.pl

Od diagnozy do terapii..

- Ocena stopnia znajomości języka (ocena percepcji mowy).
- Przykładowe testy:

www.wymowapolska.pl

Liliana Madelska Bliźniacze Słowa

Test Tarkowskiego (Tarkowski 1992)

- Oceny dokonuje specjalista (np. logopeda), ale również nauczyciel j. polskiego czy rodzic.

Czas na nauczanie wymowy

- Brak czasu na lekcji na ćwiczenie wymowy.
- Zachęcanie do ćwiczeń w domu, ćwiczeń okazjonalnych.

Zakłócenia w komunikacji

- Zakłócenia percepcji mowy prowadzą do utrudnień w komunikacji.
- Przykłady tego typu ograniczeń,
 - rozwój słownictwa: buzia: burza,
 - Odmiana czasowników muszę: musi
 - Liczba mnoga przymiotników: grubszy: grubsi
 - Trudności w odpowiednim akcentowaniu wyrazów.
 - Utrudnienia komunikacji w sytuacjach nowych, szczególnie gdy kontekst jest ograniczony.

Rozwój świadomości fonologicznej

- U dziecka w środowisku dwujęzycznym rozwój jest nie tylko wolniejszy, ale specyficzny.
- Na każdej lekcji warto poświęcić kilka minut temu zagadnieniu.
- Szczególnie trudne dla dzieci i osób żyjących w środowisku wielojęzycznym jest odróżnianie: ś, ź, ć, dź od sz, ż, cz, dż oraz mylenie i, y, e.

(por. Madelska 2010).

Inne trudności (interferencje angielsko-polskie)

- **Odbieranie samogłosek** (fonologicznie **neutralnych** pod względem długości **jako długich**),

np. puka: półka

stoki: stołki

soku: sokół

(przedłużona realizacja samogłosek odbierana jest jak głoska *f*).

- **Wokalizacja wibrantu** – zamiast wibrantu *r* słyszalne jest element wokaliczny (przedłużona samogłoska),

np. pakuje: parkuje

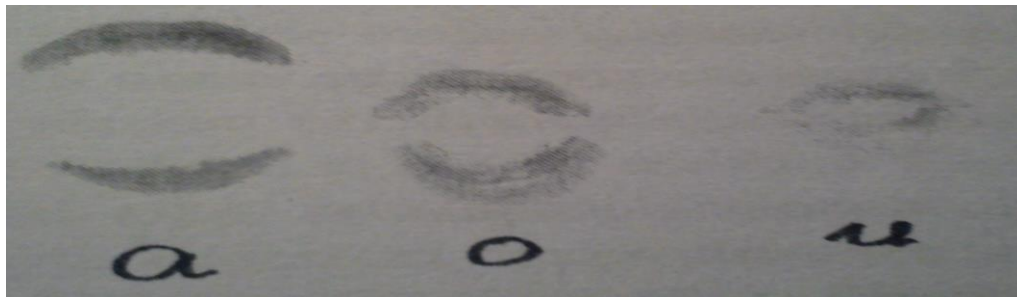
waga: warga

(por. Madelska 2010, s. 20).

Ćwiczenia wymowy

- Ćwiczenia głosek w izolacji.

Nauka poprawnej wymowy samogłosek (obserwacja wymowy wzorcowej – palatogramy, rentgenogramy, lektor).

Metoda sylabowa połączona z gramatyczną

1. Powtarzanie sylab

we-we-we-we/wa-wa-wa-wa/wu-wu-wu...

2. Tworzenie wyrazów z sylab o jednakowej samogłosce, np. *we-se-le, wa-sa-la*.

3. Tworzenie wyrazów z sylab o niejednakowych samogłoskach (odmienna sylaba na końcu wyrazu), np. *we-se-la, we-se-lu*.

4. Budowanie zdań z utworzonymi formami, np. *Nie widziałem greckiego wesela. Nie byłem na weselu*.

Metoda sylabowa

Wykorzystanie piosenki, np. *Hanka modrooka*:

*Hanko modrooka, nie wysiaduj u potoka,
Hanko modrooka, nie wysiaduj tam...*

*Hanka madraaka, nia wasiadaj a pataka,
Hanka madraaka, nia wasiadaj tam..*

*Hunku mudruuku, niu wusiuduj u potuku
Hunku mudruuku, niu wusiuduj tum.*

Metoda sylabowa

- Wykorzystanie piosenek okazjonalnych, np. śpiewanych przez chór, tj. *Lulajże, Jezuniu....*
- Ćwiczenia poprawnego wymawiania par lub trójek wyrazów z różniącymi je samogłoskami
rata-rotaruta

(Maciołek, Tambor 2013, s. 22)

Dyktanda grammatyczne

1. Zapamiętujemy regułę poprawnych końcówek rodzajowych,

np. **a** dla rodzaju żeńskiego: *duża sala, mała butka*

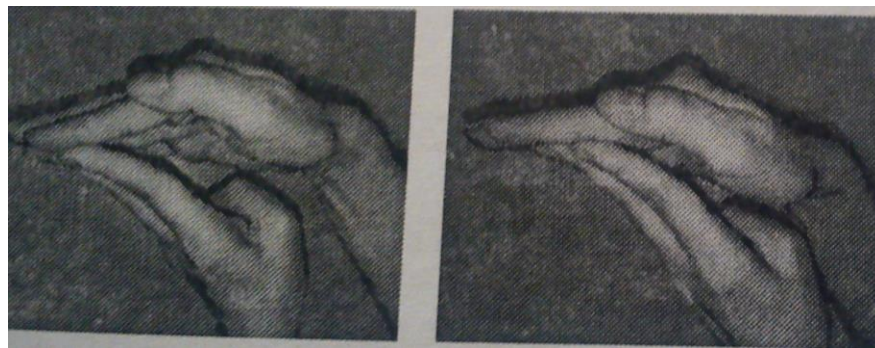
e dla rodzaju nijakiego: *duże okno, małe jezioro* itd.

2. Grammatyczne dyktanda samogłoskowe,

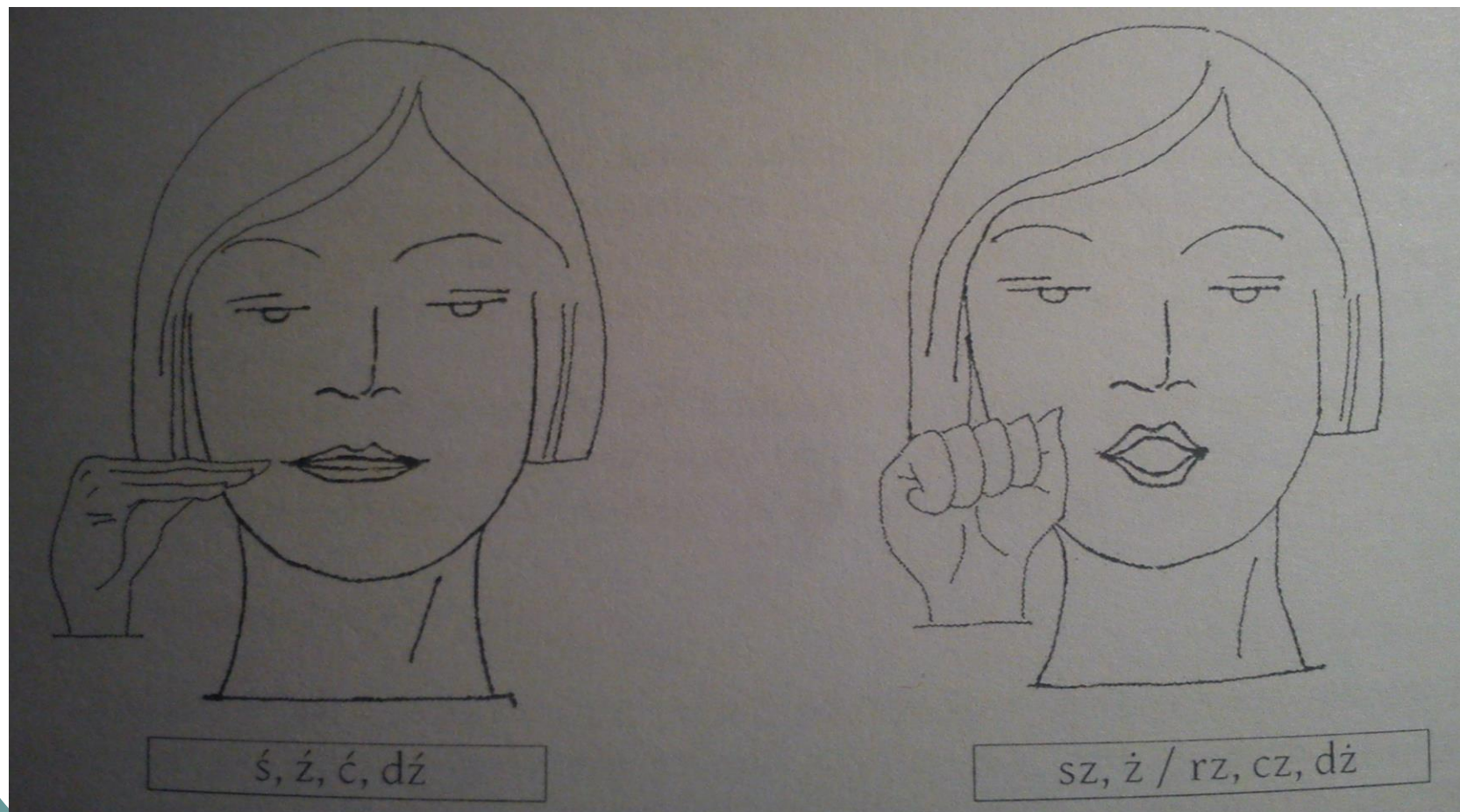
Wczoraj oglądałam film „Moj.. wielki.. grecki.. wesele”. Wspomniałam moj.. ostatni.. wakacje.

Uczenie wymawiania głosek

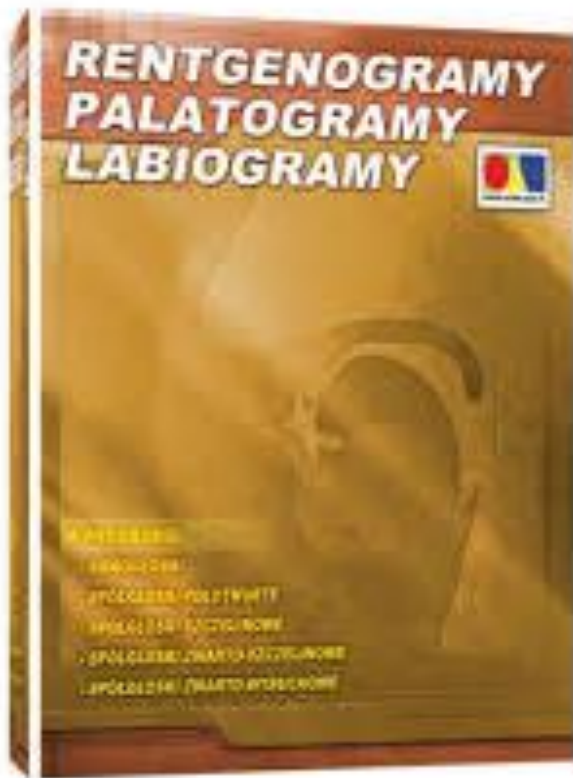
- Pokazywanie ułożenia narządów mowy (rysunek, schemat, palatogram).
- Tworzenie własnych labiogramów (odbicie ust).
- Pokazanie poprawnej artykulacji przy użyciu rąk.

Uczenie wymawiania głosek (fonogesty)

Programy komputerowe

Metody obrazkowo-wyrazowe

- Do wykonania w domu.
- Pokazujemy obrazek (podpisany) i nazywamy np. *kasa i kasza* (różnica dotyczy tylko jednego dźwięku).
- Dajemy uczniom obrazki, my mówimy, oni pokazują co usłyszeli.
- My czytamy/mówimy: uczniowie mówią, co usłyszeli.
- Piotruś obrazkowy/memory obrazkowe.

Ćwiczenia kinestezji artykulacyjnej (logotomy)

sza <-> sia

ża <-> zia

cza <-> cia

dza <-> dzia

szo <-> sio

żo <-> zio

czo <-> cio

dzo <-> dzio

szu <-> siu

żu <-> ziu

czu <-> ciu

dzu <-> dziu

sze <-> sie

że <-> zie

cze <-> cie

dze <-> dzie

szy <-> si

ży <-> zi

czy <-> ci

dzy <-> dzi

Kinestezja (wierszyki i rymowanki)

UCIESZONY CZESIEK

Cieszy się Czesiek, że **braciszek** już śpi.

W całym domu jest **nareszcie cisza**.

Tylko przed telewizorem tkwi

Uśmiechnięta buzia **Czesia!**

Ćwiczenia

Ćwiczenia:

1. Powtórz kilkakrotnie to, co widzisz na ilustracji.
2. Podziel wyrazy na sylaby według wzoru:
Cze/siek, braciszek, cisza, cieszyć się, nareszcie.
3. Przegłoskuj wyraźnie powyższe wyrazy i zapisz je z pamięci.
4. Uzupełnij zdania wyrazami z rymowanki:

Czesiek cieszy się, bo _____ już śpi.

W domu jest nareszcie _____.

Inne ćwiczenia

Zachęcamy do:

- słuchania ze zrozumieniem tekstów w języku polskim.
- powtarzania tekstów z taśm video lub audio.
- Domino sylabowe w wersji pisanej lub mówionej, np. *ka-sza sza-kal kal-cyt*
- Wąż: nowy wyraz zaczyna się na taką literę, na jaką kończył poprzedni: *aligator, raban, narta..*
- Układanie dialogów, historyjek, opowiadań, zdań, wyrazów, w których jest jak najwięcej słów na daną literę z daną głoską itp.

Pomocna bibliografia

- Anna Ikeda: „Nie lubię igreka”, czyli o trudnych głoskach w języku polskim, Tokio 2008.
- Anna Majewska-Tworek, Szura, szumi i szeleści. Ćwiczenia fonetyczne nie tylko dla cudzoziemców, Wrocław 2010.
- Liliana Madelska, Posłuchaj, jak mówię. Materiały do ćwiczenia słuchu i wymowy dla dzieci oraz dorosłych, uczących się języka polskiego jako obcego, Wiedeń 2010.
- Marcin Maciołek, Jolanta Tambor, Głoski polskie, Katowice 2012.

GŁOSKI POLSKIE

Głoski polskie. Przewodnik fonetyczny dla cudzoziemców i nauczycieli uczących języka polskiego jako obcego + Rentgenogramy (47 kart) + płyta CD

Marcin Maciołek, Jolanta Tambor

MIEJSCE WYDANIA: Katowice
ROK WYDANIA: 2012
ISBN: 978-83-63268-13-8
WYDAWCA: Wydawnictwo Gnome
NAKLAD: dostępny
LICZBA STRON: 92
WYMIARY: 210 mm × 152 mm × 15 mm
OPRAWA: broszurowa, klejona, folia błyszcząca
INNE: rentgenogramy (47 kart), płyta CD, ilustr., tab., ćwiczenia + klucz
WYDANIE: 1
RODZAJ PUBLIKACJI: monografia
DODATEK: Płyta CD
JĘZYK: polski

Dziękuję za uwagę